

BÖLÜM 15

HASILAT VE TİCARİ ALACAKLARA İLİŞKİN KİLİT DENETİM KONULARINA UYGULANAN DENETİM PROSEDÜRLERİNİN İNCELENMESİ

Alpaslan YAŞAR¹

Giriş

Denetim raporu, denetçi yargısının belirtildiği denetim sürecinin son evresi olup, denetçinin ilgili gruplarla haberleşmesini sağlayan tek önemli araçtır (Güredin, 2010, 65) Bu önemli aracın, yürütülen denetim çalışması sonucunda ulaşılan görüşü doğru ve tarafsız bir şekilde yansıtması beklenmektedir. Özellikle, 2001 finansal krizi sonrasında, denetimin bağımsızlığının ve denetçi raporlarının sorgulanır hale gelmesi, bağımsız denetimde şeffaflığın sağlanmasına yönelik çabaları da beraberinde getirmeye başlamıştır. Bağımsız denetimde şeffaflığı sağlamaya yönelik olarak gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde denetim standartları yoluyla denetçi raporunun iletişim değerini arttırmaya yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Bu kapsamda, ülkemizde, 09/03/2017 tarihinde, 'BDS 701 Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi Standardı' yayımlanmış ve borsada işlem gören şirketlerin 01/01/2017 tarihinde ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinin denetiminde uygulanmaya başlanmıştır. Kilit denetim konularının denetim raporlarında bildirilmesi ile ilgili bu uygulama, denetçi raporunun iletişim değeri ve dolayısıyla denetimde daha fazla şeffaflığın sağlanması açısından önem taşımaktadır. Özellikle, belirlenen kilit denetim konusu ele alınırken uygulanan denetim prosedürlerine ilişkin değerlendirmelerin mümkün olduğu ölçüde açık bir şekilde denetim raporları vasıtasıyla açıklanması, şeffaflığı daha fazla artırması beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, BDS 701 kapsamında bildirilen kilit denetim konularından hasılat ve ticari alacaklara ilişkin kilit denetim konularına hangi denetim prosedürlerinin uygulandığını ortaya koymaktır². Bu amaçla, Borsa İstanbul (BİST)'de imalat sanayi sektöründe işlem gören şirketlerin 2017 yılı bağımsız denetim raporlarında 'Kilit Denetim Konusu' (K.D.K.) olarak bildirilen hasılat ve ticari alacaklara ilişkin olarak hangi denetim prosedürlerinin uygulandığı içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca, hasılat ve ticari alacaklara ilişkin uygulanan denetim prosedürlerinin her bir denetimde denetim kuruluşu türleri itibarıyla ele alınma sayıları ortaya koyulmuştur. Bir başka ifadeyle, uygulaması henüz yeni sayılabilecek kilit

¹ Doç. Dr., Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, ayasar@adanabtu.edu.tr

² Bu çalışmada, hasılat ve ticari alacaklar kilit denetim konularının ele alınmasında; söz konusu hesap kalemlerinin gerek tek düzen hesap planı açısından önemli kalemler olması, 2017 yılında bildirilmeye başlanan kilit denetim konuları içerisinde önemli bir yer tutmaları ve hasılat ve ticari alacaklar kalemlerinin analiz yönünden ilişkilerinin bulunması etkili olmuştur.

- 1- Alacaklara ilişkin hukuki bir ihtilafın olup olmadığının araştırılması ve Grup avukatlarından devam eden alacak takip davaları ile ilgili yazılı beyan alınarak şüpheli alacak karşılığının değerlendirilmesi
- 2- Alacaklara yaşlandırma çalışmalarının analitik olarak incelenmesi ve tahsilat devir hızının önceki yıl ile karşılaştırılması
- 3- İlişkili olmayan taraflardan t. alacak bakiyeleri örneklem yoluyla doğrulama mektupları gönderilerek ticari alacakların varlığı ve bakiyelerin doğruluğunun testi
- 4- Ticari alacak mutabakatlarının yapılması ve müteakip dönemde yapılan tahsilatların ve banka ödemelerinin örneklem yoluyla test edilerek kontrol edilmesi
- 5- Lokal risklerin değerlendirilmesi ve ticari alacaklardaki değer düşüklüğü tutarını hesaplamakta kullanılan varsayımları sorgulanması

Ayrıca, 2017 yılında, 4 büyükler dışındaki denetim kuruluşları tarafından hasılat ve/veya ticari alacaklar kilit denetim konusu ele alınırken uygulanan denetim prosedürleri sayısı 4 büyüklerden daha fazla gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada en fazla ele alınan kilit denetim konuları olmaları itibarıyla sadece hasılat ve ticari alacaklar kilit denetim konuları kapsamındaki denetim prosedürleri ele alınmış ve 2017 yılı imalat sanayi şirketlerinin denetim raporları incelenmiştir. Gelecekteki çalışmalarda, diğer kilit denetim konularına (stoklar, maddi duran varlıklar, finansal borçlar v.b.) uygulanan denetim prosedürlerinin ve 2017 sonrası yıllardaki durumların da incelenmesi mümkündür. Ayrıca, mali sektör şirketlerinde belirlenen kilit denetim konularının neler olduğu ve hangi denetim prosedürleriyle ele alındığının incelenmesi de diğer bir araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Kaynakça

- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. 3. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J.W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri*. Çev: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güredin, E. (2010). *Denetim ve güvence hizmetleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- T.C. Resmi Gazete (09 Mart 2017. Sayı: 30002). *BDS 701 Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetim Raporunda Bildirilmesi Standardı*, www.resmigazete.gov.tr
- Yanık, S. (2009). Hesap kalemlerinin denetimi. S.K. Sevimoğlu, M. Özbirecikli, G. Kurt, Ş. Uzay, A. Alağöz, *Muhasebe denetimi* içinde (ss. 194-304). Ankara: Gazi Kitabevi.